

Uchwała Nr XLVI/502/2009
Rady Miasta Nowego Sącza
z dnia 21 kwietnia 2009 r.

w sprawie: utworzenia „Gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2009 - 2015 dla Miasta Nowego Sącza”.

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. Nr 142 poz.1591 z 2001 r., z późn. zm.) i art. 12 ust. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. Nr 142 poz. 1592 z 2001 roku z późn. zm.) w związku z art.17 ust. 1 pkt. 13 oraz art. 19 pkt. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. Nr 115 poz. 728 z 2008 roku z późn. zm.) - na wniosek Prezydenta Miasta Nowego Sącza - Rada Miasta Nowego Sącza uchwała co następuje:

§ 1

Tworzy się „Gminny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2009 - 2015 dla Miasta Nowego Sącza”, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Prezydent Miasta Nowego Sącza przedkłada Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji „Gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2009 - 2015 dla Miasta Nowego Sącza” wraz z podaniem wskaźników monitoringu do 31 marca bieżącego roku.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Nowego Sącza.

§ 4

Traci moc uchwała Nr LXX/885/2006 Rady Miasta Nowego Sącza z dnia 26 września 2006 roku w sprawie zatwierdzenia programu pomocy dziecku i rodzinie na lata 2006 - 2010.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Rady Miasta

(-) Jerzy Wituszyński

Załącznik
do Uchwały Nr XLVI/502/2009
Rady Miasta Nowego Sącza
z dnia 21 kwietnia 2009 r.

**GMINNY SYSTEM
PROFILAKTYKI I OPIEKI
NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
NA LATA 2009-2015 DLA
MIASTA NOWEGO SĄCZA**

Wstęp

Podstawowym zadaniem systemu pomocy społecznej jest **wspieranie rodziny**, która jest naturalnym, pierwotnym i podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka.

Rodzina jest źródłem i nośnikiem podstawowych wartości niezbędnych człowiekowi do życia i rozwoju. Tu kształtuje się: więź uczuciowa, role pełnione w rodzinie, wzorce zachowań przejmowane z pokolenia na pokolenie, zasady i tradycje. Tu kształtuje się osobowość człowieka. Dlatego polityka państwa i samorządu winna być skierowana na pomoc udzielaną **dziecku i rodzinie - wewnątrz rodziny**.

Służba społeczna świadczona wspólnie na rzecz dziecka i rodziny jest rozumiana **systemowo** (czyli **całościowo**), w aspekcie ekonomicznym, socjologicznym, psychologicznym i etycznym.

Dokonująca się transformacja gospodarczo - rynkowa na poziomie kraju, miasta i gminy stała się przyczyną powstania wielu pozytywnych ale i negatywnych zjawisk społecznych. Bezrobocie, spadek dochodów ludności, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej są przyczyną zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny.

Współczesne uwarunkowania cywilizacyjne i kulturowe obserwowane w Polsce i w Europie wpływają zarówno na społeczne jak i jednostkowe funkcjonowanie człowieka. Coraz częściej obserwuje się rozpad tradycyjnych więzi społecznych opartych o wartości uniwersalne. Więzi międzyosobowe w dużej mierze zostały uprzedmiotowione i wyparte przez bezosobowe.

W ten sposób jednostka staje się anonimowa, i „gubi się w tłumie”. Nie dostrzega się jej indywidualności oraz jej rzeczywistych potrzeb. Dotyczy to także rodziny jako najmniejszej a jednocześnie najważniejszej „społeczności”.

Na egzystencję przeciętnej polskiej rodziny podstawowy wpływ ma jej coraz trudniejsza sytuacja ekonomiczna. A ubóstwo najczęściej generuje inne, społeczne i psychologiczne problemy. Niezaspokojone podstawowe potrzeby bytowe nie pozwalają rozwijać się wartościom wyższego rzędu: więziom rodzinnym, społecznym, narodowym i duchowym.

Zmienia się hierarchia potrzeb. Współczesna kultura lansuje „filozofię” konsumpcjonizmu, co wzmaga koncentrację aktywności człowieka wyłącznie na rzeczach materialnych. Frustracja nieosiągalnych, a często nierealistycznych potrzeb i wartości najczęściej wywołuje postawy agresji do siebie i otoczenia a w rezultacie generuje niedostosowanie społeczne w rozmaitych jego przejawach.

Zadaniem stojącym przed służbami społecznymi jest uwrażliwienie się i **właściwe rozeznawanie rzeczywistych potrzeb jednostki i rodziny**.

W miarę istniejących zasobów, środków i możliwości chodzi o pomoc w zaspokojeniu podstawowych potrzeb materialnych (minimum socjalnego) na tyle skutecznie, aby zaspokojone dały szansę na rozwój potrzeb wyższego rzędu.

Drugim kierunkiem działań pomocy społecznej jest świadczenie specjalistycznej pomocy czyli: praca socjalna, psychoedukacyjna (w tym profilaktyczna), doradcza i interwencyjna ułatwiająca klientom pokonywanie trudności rozwojowych i umożliwiająca ich pełny, osobowy rozwój.

Zmieniająca się rzeczywistość wymusza konieczność wypracowania nowych, konkretnych form pomocy społecznej. Jednym ze sposobów jest **budowanie lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych** i realizacja **lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną**.

Lokalny System Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną opracowany dla miasta Nowego Sącza na lata 2009 - 2015 skoncentruje się wokół podnoszenia standardów pracy na rzecz dziecka i jego rodziny i a także udoskonalenia procedur pomocowych.

Dla dziecka wychowującego się poza jego środowiskiem naturalnym, w sytuacji gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami niniejszy program zaproponuje udoskonalenie procedur wsparcia zewnętrznego: wczesnej interwencji, organizowania i rozwijania systemu rodzinnej opieki zastępczej. Za główny kierunek obierze rozwój i promowanie zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych.

W razie konieczności umieszczenia dziecka poza środowiskiem rodzinnym program zaproponuje pomoc instytucjonalną (pobyt w placówce opiekuńczo - wychowawczej) pomyślaną według nowych, udoskonalonych standardów pracy.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Konwencja Praw Dziecka z 7 lipca 1991 r.,
3. Ustawa z o pomocy społecznej,
4. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
5. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
6. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
7. Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
8. Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
9. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

ADRESACI PROGRAMU:

- rodzina i dziecko znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej,
- rodzina zastępcza,
- osoba niepełnosprawna wymagająca opieki osób trzecich,
- placówka opiekuńczo - wychowawcza.

CZEŚĆ I - DIAGNOSTYCZNA:

I.1. STRUKTURA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ ŚWIADCZĄCYCH POMOC DZIECKU I RODZINIE NA TERENIE MIASTA NOWEGO SĄCZA

- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** realizujący zadania zarówno gminne jak i powiatowe wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- **Sąddecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej**, świadczący usługi w zakresie interwencji kryzysowej rozumianej jako zespół natychmiastowych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu psychicznego. Poza specjalistyczną pomocą psychologiczną, w zależności od potrzeb, świadczy się także poradnictwo socjalne, prawne lub udziela się schronienia w hostelu - na okres 3 miesięcy.
- **Ośrodek Adopcyjno - Opiekuńczy**, który prowadzi działalność diagnostyczno - konsultacyjną mającą na celu pozyskiwanie, szkolenie, i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do przysposobienia (adopcji) dziecka, pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia placówki rodzinnej (tzw. rodzinnego domu dziecka), a także szkolenie i wspieranie funkcjonujących na terenie Nowego Sącza rodzin zastępczych.
- **Dwa rodzinne domy dziecka** (tzw. placówki rodzinne) przeznaczone dla dzieci całkowicie pozbawionych opieki rodzicielskiej. Są to: Rodzinny Dom dziecka nr 1 - przy ul. Tarnowskiej 107 w Nowym Sączu i Rodzinny Dom Dziecka nr 2 - przy ul. Zyndrama 17 w Nowym Sączu.
- **Zespół Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych** w Nowym Sączu.
W skład zespołu wchodzi: Placówka Interwencyjna w Trzycierzu przeznaczona dla dzieci w wieku od 7 do 13 lat, Placówka Socjalizacyjna przy ul. Teligi 24 w Nowym Sączu i Placówka Interwencyjna przy ul. Lwowskiej 59 w Nowym Sączu - dla dzieci powyżej 13 roku życia. W placówkach tych przebywają dzieci, które ze względu na wysoki stopień demoralizacji nie zostały zakwalifikowane do rodzinnych form opieki.
- Na terenie miasta Nowego Sącza działają także **trzy Domy Pomocy Społecznej** przeznaczone dla osób przewlekle somatycznie i psychicznie chorych, samotnych lub wymagających całodobowej opieki osób trzecich.

WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI:

Wyżej wymienione jednostki z terenu miasta Nowego Sącza współdziałają z innymi samorządowymi i pozarządowymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny w szczególności z **sądem rodzinnym**

i jego organizacjami pomocniczymi (kurator, Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno - Konsultacyjny), instytucjami oświatowymi (głównie **pedagogami szkolnymi i Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną**), zakładami opieki zdrowotnej (głównie **Małopolskim Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień**), a także kościołami i związkami wyznaniowymi.

Sąd rodzinny współpracuje w zakresie ingerencji we władzę rodzicielską i umieszczania dziecka w systemie rodzinnej lub instytucjonalnej opieki zastępczej. Prezydent miasta wykonuje postanowienia sądu i umieszcza dziecko we wskazanej formie opieki. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do udzielania pomocy rodzinie biologicznej dziecka umieszczonego w zastępczej formie opieki. Sąd rodzinny zleca tutejszemu MOPS przeprowadzanie wywiadów środowiskowych u kandydatów ubiegających się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej.

Ważnym partnerem do współpracy w zakresie profilaktyki, prewencji i wymiany informacji jest **Komenda Miejska Policji w Nowym Sączu**.

W zakresie diagnozowania i orzekania o stopniu uzależnienia od alkoholu służby społeczne korzystają z działalności **Komisji do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**.

Dla bezrobotnych klientów pomocy społecznej usługi w zakresie szkoleń i pomocy w poszukiwaniu pracy świadczy **Sądecki Urząd Pracy**.

I.2 CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI RODZIN I DZIECI KORZYSTAJĄCYCH Z SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ W NOWYM SĄCZU

W 2008 r. z różnych form pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu skorzystało ogółem **2460** rodzin, to jest **6032** osoby (w stosunku do **83871** mieszkańców Nowego Sącza). Zatem klientela tut. MOPS stanowi **7,19 %**.

(Z dodatków mieszkaniowych skorzystało ponad 1993 gospodarstw domowych).

W tym samym roku Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej udzielił jednorazowo pomocy 3065 osobom dotkniętym problemem przemocy, uzależnienia lub współuzależnienia.

Z usług Małopolskiego Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień skorzystało w 2008 r., łącznie 908 osób (w tym 427 pochodziło z terenu Nowego Sącza).

Do Komisji do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zgłoszono 200 osób, w tym 135 skierowano do Sądu Rejonowego Wydział III Rodzinny i Nieletnich w celu spełnienia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Trudności jakie dotyczą rodziny często powodują znaczące zaburzenie jej funkcji. Tam, gdzie przewyciężenie trudności przez rodzinę w sposób samodzielny nie jest możliwe, niezbędna jest pomoc instytucji publicznych. Rodzaj dysfunkcji i zakres pomocy obrazuje (tabela nr 1).

Tabela nr 1

Liczba świadczeń jednostek pomocy społecznej ze względu rodzaj dysfunkcji i zakres pomocy	Liczba świadczeń:	Procent w stosunku do ogółu świadczeń pomocy społecznej :
długotrwała choroba i niepełnosprawność	1181	56,30%
ubóstwo	1370	55,69%
bezrobocie	1105	41,09%
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i problemy w prowadzeniu gospodarstwa domowego (w tym - rodziny niepełne lub wielodzietne)	2028	21,79%
alkoholizm	381	
bezdomyłość	43	1,75%
trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	16	0,65%
Ogółem liczba osób korzystających ze świadczeń MOPS	5432	
liczba jednorazowych porad udzielonych w Sądeckim Ośrodku Interwencji Kryzysowej	3065	(w tym klienci MOPS)
liczba osób skierowanych do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	200	(w tym klienci MOPS)
liczba klientów objętych długotrwałą terapią przez Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień (pochodzących z terenu Nowego Sącza).	427	(w tym klienci MOPS)

Źródło: dane własne MOPS, SOIK i MOPiTU.

W 2008 roku 1385 osób otrzymało pomoc ze względu na orzeczoną niepełnosprawność. Nieznacznie wzrasta liczba dzieci do 16 roku życia, legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przez Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Sączu (tab. nr 2).

Tabela nr 2

Dzieci do 16 roku życia z orzeczoną niepełnosprawnością przez Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności		
Rok	2007	2008
Liczba dzieci do 16 roku życia	233	252

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Funkcję opiekuńczo - wychowawczą w stosunku do dziecka realizuje rodzina. Jednakże pewien zakres działań podejmowanych na rzecz dziecka organizacja życia społecznego ceduje na instytucje publiczne. Taką rolę pełnią między innymi jednostki pomocy społecznej i placówki oświatowe.

Z danych Urzędu Miasta Nowego Sącza wynika, że na terenie miasta działa 13 publicznych świetlic środowiskowych, z których korzysta 465 dzieci (tab. nr 3).

Tabela nr 3

Liczba świetlic środowiskowych na terenie miasta Nowego Sącza w 2008 r.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach świetlic środowiskowych w 2008 r.
13	465

Źródło: Stan na dzień 31.12.2008 r. sporządzony przez Zespół Świetlic Środowiskowych w Nowym Sączu.

Dożywianiem objęto prawie co 18 uczące się dziecko, ogółem 1048 dzieci, co stanowi 5,59% dzieci objętych obowiązkiem szkolnym (tab. nr 4).

Tabela nr 4

**Liczba dzieci i młodzieży objętej programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”
w 2008 r., z podziałem na poziom kształcenia.**

Wyszczególnienie	Ogółem	Objętych programem	%
Dzieci w wieku przedszkolnym uczęszczające do przedszkola	1 088	63	5,79%
Uczniowie uczęszczający do szkoły podstawowej	5 803	640	11,03%
Uczniowie uczęszczający do gimnazjum	2 968	229	7,72%
Uczniowie uczęszczający do szkoły ponadgimnazjalnej	8 880	116	1,31%
Ogółem	18 739	1 048	5,59%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Rządowym programem pomocy uczniom: „Dofinansowanie zakupu podręczników dla dzieci rozpoczynających roczne przygotowanie przedszkolne lub naukę w klasach I - III szkoły podstawowej i w klasach I - III państwowej szkoły muzycznej pierwszego stopnia - Wyprawka Szkolna 2008”, zostało objętych 399 dzieci, czyli co 8 dziecko w tym przedziale wiekowym. (tab. nr 5).

Tabela nr 5

<p>Liczba uczniów uprawnionych ogółem do udziału w programie „Wyprawka szkolna 2008r.” na terenie Miasta Nowego Sącza</p>
--

klasa	Ogółem dzieci (rozpoczynających przygotowanie przedszkolne lub naukę w roku szkolnym 2008/09)	W tym spełniających kryterium programu (dochód, który nie przekracza 351 zł miesięcznie na osobę w rodzinie)
„0”	746	85
I	762	114
II	844	111
III	778	89
ogółem	3 130	399

Źródło: Stan na dzień 10.06.2008 r. sporządzony przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Nowego Sącza.

Pomocą w formie wyprawki szkolnej objęto 164 dzieci i młodzieży pochodzenia romskiego zamieszkałych na terenie Nowego Sącza (tab. nr 6). Pomoc ta ma na celu zapewnienie dzieciom romskich równego z dziećmi polskimi startu szkolnego. **Na uwagę zasługuje fakt, że 3 osoby pochodzenia romskiego kontynuują naukę na wyższych uczelniach.**

Tabela nr 6

Liczba uczniów objętych rządowym programem na rzecz społeczności romskiej w latach 2004-2013 „Wyprawka szkolna dla dzieci romskich 2008 r.” na terenie Miasta Nowego Sącza

szkoła	klasa	liczba dzieci z terenu Miasta Nowego Sącza objętych pomocą w formie „Wyprawki szkolnej dla dzieci romskich w 2008r.” z Rządowego Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce 2004-2013
Podstawowa	0-VI	113
Gimnazjum	I-III	34
Szkoła średnia		14
Uczelnia wyższa		3
Ogółem		164

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Ze wsparcia w formie dofinansowania do wypoczynku letniego i zimowego skorzystało w 2008 roku 304 dzieci i młodzieży z rodzin ubogich lub zagrożonych nieprawidłowym funkcjonowaniem w środowisku (tab. nr 7).

Tabela nr 7

Wypoczynek dzieci i młodzieży z rodzin ubogich w 2008 r.	Liczba dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, która wzięła udział w organizowanym wypoczynku letnim i zimowym w 2008 r.
Dofinansowanie do wypoczynku letniego	143
Bezpłatne kolonie z Kuratorium Oświaty	36
Bezpłatne kolonie w ramach Programu Romskiego	60
Dofinansowanie do półkolonii letnich	40
Dofinansowanie do ferii zimowych	25
ogółem	304

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Jednym ze współczesnych zjawisk społecznych jest coraz częstsza nieobecność ojców w polskich rodzinach. Problem ten generuje wiele innych problemów wewnątrzrodzinnych, aż do trwałego rozbicia rodziny. Wśród rodzin rozbitych znajdują się takie, które korzystają z Państwowego Funduszu Alimentacyjnego. Znaczny odsetek dłużników alimentacyjnych stanowią mężczyźni. Skalę tego zjawiska przedstawia (tabela nr 8).

Liczbę rodzin i osób uprawnionych do pobierania świadczeń z tego tytułu zawiera tabela nr 9.

Tabela nr 8

Liczba dłużników alimentacyjnych	Liczba dłużników alimentacyjnych spłacających zadłużenie wobec Funduszu Alimentacyjnego	Liczba dłużników alimentacyjnych nie spłacających zadłużenie wobec Funduszu Alimentacyjnego
400	143	257

Źródło: opracowanie MOPS Nowy Sącz - stan na dzień 31.12.2008 r.

Tabela nr 9

Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego	Liczba osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego
385	666

Źródło: opracowanie MOPS Nowy Sącz - stan na dzień 31.12.2008 r.

Aby ograniczyć dotkliwe dla budżetu państwa i rodziny skutki uchylania się od obowiązku alimentacyjnego opracowano nowe procedury prawne, zwiększając skuteczność egzekucji alimentów i zaostrzając kary dla uchylających się od płacenia alimentów.

Działania podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu wobec dłużników alimentacyjnych obrazuje tabela nr 10.

Tabela nr 10

Liczba podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych - ogółem	53
Zobowiązanie dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się w urzędzie pracy celem uzyskania statusu osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy	7
Wniosek do starosty o podjęcie działań zmierzających do aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego	18
Inne	28

Źródło: opracowanie MOPS Nowy Sącz - stan na dzień 31.12.2008 r.

Dane statystyczne dotyczące liczby dzieci i młodzieży w wieku od 0 do 18 lat będącej klientela Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu.

Jak wynika z przedstawionych danych **aż 10%** dzieci młodzieży będących mieszkańcami Nowego Sącza wychowuje się w rodzinach korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu powyższe dane przedstawia tabel nr 11.

Tabela nr 11

Liczba mieszkańców w przedziale wiekowym 0 - 18	Liczba mieszkańców, klientów MOPS w przedziale wiekowym 0 - 18	%
16 123	1 654	10,26%

Tabela nr 12 i 13 przedstawia liczbę dzieci umieszczonych w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki w roku 2008

Tabela nr 12

Rok	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci wychowujących się w rodzinach zastępczych	Liczba dzieci skierowanych do rodzin zastępczych
2008	76	124	17

Ogółem do zastępczej formy opieki skierowano pięćdziesięcioro czworo dzieci z terenu Miasta Nowego Sącza - pozbawionych całkowicie, lub częściowo opieki rodzicielskiej.

Tabela nr 13

Liczba dzieci skierowanych do Zespołu Placówek Opiekuńczo Wychowawczych w 2008 r.		Liczba dzieci przebywających w Rodzinnym Domu Dziecka Nr 1		Liczba dzieci przebywających w Rodzinnym Domu Dziecka Nr 2	
Ogółem	Liczba dzieci z terenu Nowego Sącza	Ogółem	Liczba dzieci z terenu Nowego Sącza	Ogółem	Liczba dzieci z terenu Nowego Sącza
169	41	10	9	9	4

Łącznie w 2008 roku placówki opiekuńczo - wychowawcze zapewniły opiekę 188 wychowankom, w tym 54 mieszkańcom Nowego Sącza.

Tabela nr 14

Typ rodziny	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinie
Spokrewnione z dzieckiem	61	82
Niespokrewnione z dzieckiem	16	26
Zawodowe - o charakterze pogotowia rodzinnego	3	5
Zawodowe specjalistyczne	1	2
Zawodowe wielodzietne	6	35
Ogółem	87	150

Dane za rok 2008.

Tabela 14 przedstawia liczbę rodzin zastępczych z podziałem na typy.

CZEŚĆ II

Charakterystyka Programu

Lokalny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną na lata 2009-2015 jest narzędziem służącym stworzeniu na terenie miasta systemu pomocy dla rodzin, spełniającego postulaty dostępności i powszechności usług oraz działaniu ukierunkowanemu na wzmocnienie elementów środowiskowej pracy z rodziną.

Realizacja celów programu powinna w perspektywie doprowadzić do zahamowania procesu dysfunkcyjności rodzin oraz do zmniejszenia kosztów związanych z funkcjonowaniem instytucjonalnych form opieki nad dziećmi.

Zakłada zaangażowanie zarówno instytucji publicznych, jak i sektora pozarządowego w proces realizacji założeń programowych.

Efektywności programu mają służyć działania odpowiadające postulatom zawartym w „Programie wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną”, zgodnie z którymi należy:

- **po pierwsze** - zrobić wszystko, aby dziecko pozostało w rodzinie własnej - zgodnie z zasadą pomocniczości nie wyłączać zbytnio rodziców;
- **po drugie** - zapobiegać patologiom społecznym;
- **po trzecie** - tworzyć rodzinne formy opieki zastępczej, tak aby tylko w ostateczności kierować dzieci do placówek opiekuńczo - wychowawczych;
- **po czwarte** - przeciwdziałać niedostosowaniu społecznemu i przygotować dzieci i młodzież do samodzielnego życia.

Pomoc dziecku i rodzinie opiera się na zasadach:

- **bliżej rodziny naturalnej** - bez konieczności całkowitej izolacji dziecka,
- **bliżej dziecka** - najlepiej w rodzinie,
- **wcześniej** - zanim problemy urosną i staną się trwale trudno rozwiązywalne,
- **lepiej** - wykorzystując potencjał fachowców i najlepszej kadry aktualnie pracujących w jednostkach pomocy społecznej nad określonymi problemami,
- **krócej** - tak by nie uzależniać od pomocy.

- **taniej** - forma pomocy stosowana do potrzeb bez niepotrzebnego stosowania form instytucjonalnych na rzecz usług w otwartym środowisku i form rodzinnych.¹

Przyjęte powyżej zasady pomocy dziecku i rodzinie, właściwie stosowane przez osoby i instytucje, doprowadzą w efekcie do skoordynowania systemu wielokierunkowej pomocy rodzinie.

Wyznaczony został główny cel programu: **„Budowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej poprzez doskonalenie jakości usług świadczonych rodzinie i dziecku”**. Wymienione w dokumencie działania są oparte o priorytety określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Nowego Sącza.

---

¹ Nawiązanie do zasad pomocy zawartych w Programie Wsparcia Jednostek Samorządu Terytorialnego w Budowaniu Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem, W-wa 2006

CZEŚĆ III

CELE I ZAKRES PROGRAMU:

1. CEL STRATEGICZNY:

„Budowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej poprzez doskonalenie jakości usług świadczonych rodzinie i dziecku”.

2. CELE OPERACYJNE:

Cel I

Poprawa funkcjonowania rodziny w jej naturalnym środowisku.

Kierunki działań:

- 1. Prowadzenie monitoringu i diagnozy środowiskowej** dotyczącej sposobów funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych.
- 2. Rozwijanie lokalnego systemu poradnictwa specjalistycznego - psychologicznego, rodzinnego i prawnego oraz doskonalenie sposobów wczesnej interwencji** w sytuacjach kryzysowych.
- 3. Skoordynowanie działań na rzecz rodzin problemowych poprzez wdrażanie formuły pracy interdyscyplinarnej.**
- 4. Opracowanie i wdrożenie systemu separowania sprawców przemocy od ich ofiar;** w tym realizowanie programów korekcyjno - edukacyjnych dla **sprawców** oraz programów terapeutycznych dla **ofiar** przemocy.
- 5. Wspieranie idei wolontariatu służącej budowaniu postaw pro społecznych na rzecz środowiska lokalnego.**

Cel II

Poprawa sytuacji materialnej i bytowej rodzin poprzez zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego.

Kierunki działań:

- 1. Diagnoza i monitoring warunków bytowych rodzin żyjących poniżej kryterium dochodowego,** zwłaszcza wielodzietnych i z osobami długotrwale bezrobotnymi.
- 2. Usprawnienie procedur** chroniących rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego.

3. **Rozszerzenie oferty pomocowej** dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich w formie posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne oraz, dofinansowania kolonii letnich i zimowych.
4. Poprawa funkcjonowania w środowisku **osób niepełnosprawnych** ze szczególnym uwzględnieniem rehabilitacji społecznej i zawodowej.
5. Podejmowanie działań aktywizujących zawodowo **dłużników alimentacyjnych**.

Cel III

Zapobieganie dysfunkcjom rodziny i przeciwdziałanie zjawiskom społecznie niepożądanym poprzez rozwój profilaktyki.

Kierunki działań:

1. Promocja i realizacja programów **profilaktycznych i psychoedukacyjnych** służących rozwojowi rodziny i poprawie relacji wewnątrzrodzinnych („Szkoła dla rodziców”, trening w zakresie komunikacji interpersonalnej).
2. Promocja i realizacja programów profilaktycznych w obszarach przeciwdziałania **przemocy, uzależnień od alkoholu i narkotyków** adresowanych do dzieci i młodzieży.
3. Monitorowanie **zakazu dystrybucji** papierosów, alkoholu i narkotyków wśród dzieci i młodzieży.
4. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwój **świeclic środowiskowych, socjoterapeutycznych, parafialnych i placówek wsparcia dziennego**.
5. Rozwijanie programów **przeciwdziałania przemocy rówieśniczej i szkolnej**.
6. **Kampanie** na rzecz krzewienia postaw **charytatywnych** i filantropijnych w środowisku lokalnym (media, foldery, ulotki promocyjne).

Cel IV

Podnoszenie standardów pracy służb społecznych.

Kierunki działań:

1. **Podnoszenie kwalifikacji zawodowych** pracowników zajmujących się pomocą społeczną; motywowanie do szkoleń specjalistycznych, studiów podyplomowych.

2. Organizacja **konferencji tematycznych** dotyczących bieżącej problematyki życia społecznego i najnowszych zagadnień z zakresu nauk społecznych.
3. **Budowanie systemu wsparcia** dla pracowników służb społecznych na rzecz zapobiegania wypaleniu zawodowemu poprzez organizowanie szkoleń i innych działań integracyjnych wewnątrz i międzyinstytucjonalnych

Cel V

Rozwój systemu rodzinnej opieki zastępczej, szczególnie niespokrewnionych z dzieckiem - zawodowych rodzin zastępczych.

Kierunki działań:

1. Promowanie **rodzicielstwa zastępczego** poprzez przygotowanie i prowadzenie kampanii medialnej, opracowanie materiałów promocyjnych i konferencji tematycznych.
2. Pozyskiwanie **kandydatów** do pełnienia funkcji niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej.
3. Pozyskiwanie **środków wewnętrznych i zewnętrznych** dla wspierania i doskonalenia standardów rodzinnej opieki zastępczej.
4. **Rozwój grup wsparcia** rodzin zastępczych dla rodzin „początkujących” i „zaawansowanych” (zawodowych),
5. Opracowanie **autorskiego programu szkolenia rodzin zastępczych** przez Ośrodek Adopcyjno - Opiekuńczy w Nowym Sączu.
6. Upowszechnianie w środowisku lokalnym roli i znaczenia rodzicielstwa zastępczego poprzez coroczną organizację „**Święta Rodzicielstwa Zastępczego**”.

Cel VI

Doskonalenie standardów pracy w placówce opiekuńczo - wychowawczej .

Kierunki działań:

a). w sferze ulepszania infrastruktury

1. **Budowa nowego obiektu** spełniającego współczesne standardy i wymogi architektoniczne.
2. Remont placówki interwencyjnej - oddział w Trzycierzu w celu osiągnięcia wymaganych standardów.
3. Adaptacja pomieszczenia w placówce socjalizacyjnej do zajęć rekreacyjno - sportowych (siłownia).

4. Pozyskiwanie pomieszczeń z przeznaczeniem na mieszkania chronione dla pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze.

b). „Niezmienność zasad, zmienność form” jako specyfika systemu wychowawczego placówki opiekuńczo - wychowawczej

1. Wypracowywanie **wspólnie z wychowankiem zasad funkcjonowania placówki** na rzecz **jego rozwoju i resocjalizacji**.
2. Szczególne ukierunkowanie systemu wychowawczego placówki na wyrównywanie **braków rozwojowych** wychowanka, poprzez rozeznanie i adekwatne zaspokajanie jego **indywidualnych potrzeb**.
3. **Ustawiczne wypracowywanie** metod współpracy z rodziną naturalną wychowanka podczas wewnętrznych zespołów wychowawczych.
4. **Sukcesywne** przygotowywanie wychowanków do samodzielności poprzez **modelowanie nawyków samoobsługowych**.
5. **Wypracowanie systemu wsparcia kadry merytorycznej** placówki poprzez podjęcie działań mających na celu zapobieganie wypaleniu zawodowemu (szkolenia z profilaktyki wypalenia zawodowego, szkolenia integracyjne i inne formy integracyjne).

Cel VII

Tworzenie rodzinnych domów dziecka jako alternatywy pomocy instytucjonalnej.

Kierunki działań:

1. Pozyskanie, zdiagnozowanie i zakwalifikowanie **kandydatów** do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
2. Powołanie **nowych, rodzinnych domów dziecka** adekwatnie do lokalnych potrzeb.

Cel VIII

Organizowanie różnych form pomocy wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo - wychowawcze.

Kierunki działań:

1. Budowanie systemu wsparcia prawnego, psychologicznego i pedagogicznego dla byłych wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo - wychowawczych.
2. Zabezpieczenie mieszkań chronionych dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze i rodziny zastępcze.
3. Udział w realizowanych przez miasto Nowy Sącz projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu.

Cel IX

Promocja działań jednostek pomocy społecznej.

Kierunki działań:

1. Opublikowanie indeksu instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych świadczących pomoc dziecku i rodzinie (w formie informatora, folderu i strony internetowej Urzędu Miasta Nowego Sącza).
2. Rozwój współpracy z lokalnymi mediami w zakresie informowania o nowych inicjatywach społecznych podejmowanych na rzecz dziecka i rodziny.

Cel X

Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin i dzieci.

Kierunki działań:

1. Finansowanie szkoleń dla organizacji pozarządowych z zakresu szeroko rozumianej pomocy dziecku i rodzinie.
2. Promocja nowatorskich rozwiązań w zakresie realizacji zadań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców miasta Nowego Sącza.
3. Inicjowanie partnerskiej współpracy organizacji trzeciego sektora.
4. Pomoc merytoryczna w realizacji projektów dla organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej.
5. Dofinansowanie zadań na rzecz rodzin i dzieci realizowanych przez organizacje pozarządowe w ramach konkursów ofert.

Finansowanie działań.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej w Nowym Sączu przeznaczają na realizację zadań przede wszystkim środki własne i dotacje pochodzące z budżetu państwa.

Ponadto w ramach realizowanych działań Miasto Nowy Sącz ubiegać się będzie o dofinansowanie z innych źródeł.

Monitoring Programu.

Rezultaty zakładanych działań programu zawarte będą w sporządzanych corocznie sprawozdaniach, a sposób realizacji odzwierciedlać będzie prowadzony systematycznie monitoring. Ewaluacja dokonywana będzie na podstawie analizy danych uzyskanych od poszczególnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Wskaźniki:

- liczba rodzin i osób objętych różnymi formami pomocy społecznej,
- liczba dzieci objętych pomocą w formie dożywiania, dofinansowania kolonii letnich lub zimowych, wyprawki szkolnej,
- liczba i rodzaj interwencji kryzysowych,
- liczba powołanych zespołów interdyscyplinarnych,
- liczba programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych, adresowanych do dzieci i młodzieży,
- liczba dzieci powracających do rodziny naturalnej,
- liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej opiece zastępczej,
- liczba powstałych mieszkań chronionych,
- liczba przeszkolonych pracowników służb społecznych,
- liczba utworzonych, zawodowych rodzin zastępczych,
- liczba usamodzielnionych wychowanków.

Realizatorzy Programu:

- *Urząd Miasta Nowego Sącza,*
- *Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,*
- *Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej,*
- *Ośrodek Adopcyjno Opiekuńczy,*
- *Sądecki Urząd Pracy,*
- *PFRON,*
- *Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień,*
- *Zespół Świetlic Środowiskowych,*
- *organizacje pozarządowe działające na rzecz dziecka i rodziny.*

Zakończenie

Praca nad redagowaniem „Lokalnego Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2009-2015 - dla Miasta Nowego Sącza była okazją do refleksji nad samorządowym i ogólnopolskim systemem pomocy społecznej.

Niniejsze opracowanie powierzamy Wszystkim Osobom, dla których dobro drugiego, potrzebującego człowieka jest wartością i wyzwaniem.

Powierzamy je przedstawicielom Samorządu Lokalnego, wszystkim jednostkom służb społecznych i każdemu pracownikowi tych służb - indywidualnie.

Wierzymy, że dzięki Państwa zaangażowaniu otwiera się szansa na dobre, skuteczne i sprawne działanie systemu pomocy społecznej na rzecz człowieka i blisko jego potrzeb - w Mieście Nowym Sączu.